

pripada krajnim in okrajnim šolskim svetom pa še deželnemu šolskemu svetu. Nadzorujejo pa izvrševanje šolskega črteža okrajni in deželski šolski nadzorniki. Nobena druga živa duša nima pravice na ljudske šole uplivati.

Ako ima nemški „Schulverein“ denarjev slovenskim šolam na spodnjem Štajerskem v podporo, dobro, naj jih izroči krajnim šolskim zalogam (fondom), tukaj se bode z njimi ravnalo po § 41 postave od 4. februarja 1874.

Po postavi ima edini deželni šolski svet pravico učiteljem za izvrstno delovanje deliti nagrad ali premij. Nemški „Schulverein“ toraj ne sme sam učiteljem dajati „Ehrengabe“, ker bi jih tako le zapeljeval k nepokorščini in nezakonitosti. Ako tedaj nemški „Schulverein“ med učitelje nagrad deliti hoče, dobro, pa naj jih izročuje deželnemu šolskemu svetu, kateri edini ima pravico določevati, kateri učitelj je nagrade vreden in kateri ne.

Po razloženem svojem delovanju greši nemški „Schulverein“ zoper postavno določeni šolski red in črtež za ljudske šole, ki slovenske materinščini itak najskromnejši, le neobhodno potrebni prostor komaj privošči, ter pači (demoralizuje) ljudstvo in kvari (korumpira) učitelje.

Omenite še moramo, kako dražljivi in bojviti so vsi oklici in pozivi tega društva, kakor da bi vsaki den trebalo bati se vojske med Nemci in Slovenci, do katere vojske vendar ni nobenega uzroka; tako dela to družbo le samo razdražbo in neti prepir med narodi.

Temu nasproti štejemo si v dolžnost vprašati:

Je-li vladi delovanje nemškega „Schulvereina“ naspodnjem Štajerskem v omenjenem oziru znano, se-li vladi zdi, da je tako društveno delovanje v soglasji z državnimi osnovnimi postavami in s postavno določenim učnim črtežem za ljudske šole na Štajerskem, — in če ne, kaj namerava visoka vlada proti temu storiti?

Dr. Radaj, dr. Dominkaš, dr. Šuc, Herman, Kukovec, Fluher, Žolgar.

Hvala in slava vrlim poslancem slovenskim!

Gospodarske stvari.

Od kod sadje, zlasti jabelka, črvivo prihajajo.

Črviva postane jabelka ali gruška, ali kateri god drugi sad, če ima v sebi črva prav za prav le gosenico drobnega ponočnega metulja, katerega entomologi, t. j. žuželkoznanci Tortrix pomana, t. j. jabelčni motavec imenujejo.

Da si življenje svoji zalogi zagotovi, se samica tega metulja vije v ovet jabelčnih in gruškovih dreves in tam jajčka na površino plodnice izleže.

Iz jajčka izleze v prav kratkem času mali črviček, ki se kmalo v notrajne dele rastočega sada zarije, se tam kakor v grob zakoplje in vedno več prostora v notrajnih sadovih delih zavzema. Iz prvega njegovega sedeža se vije več ali manj zvita pot proti zvonajnemu delu sada. Po tem potu dobiva črv za dihanje potreben zrak in skozi ta pot tudi jeden del izločkov svojega telesa na zvonaj odpravlja.

Da je ta črviček ali gosenica v sadu, to čisto nič ne zabranjuje, da sad raste. Vendar pa provzroči, da sad pred časom, prerano dozori in tudi prerano z drevesa odpade. Ko je črvivo sadje pokapalo na tla, brž gosenica v njem vijugasto pot razširi in po ji iz sada prileze, da se potem ali v drevesni skorji ali pa v površnih plasteh zemlje okoli drevesa poskrije in zaprede.

V tem stanu pretrpi zimo in mraz. Iz bube izleze meseca junija metulj in gori popisani dogodki se iz nova začno!

Jedino sredstvo tega sovražnika ugonobiti je to, da se mlado z drevesa skapano črvivo sadje skrbno pobira in tako gosenice pokončujejo, predno iz njega prilezejo in se v svoje zimske stanove poskrijejo. Nekteri vrtnarji, ki se posebno skrbno s sadjerejo pečajo, gosenico v sredini sada poiščejo.

V ta namen se poslužujejo plehaste cevke, katero v luknjo, ki jo je gosenica iz srede sada na zvonaj naredila. Po ti cevki gosenica na dan prileze in potem se vmori.

Seveda je tako ravnanje le pri posebno dragocenih sadih izpeljivo. Luknja se potem z ilom ali vozkom zamaže in tako sad ohrani. Jabelka in gruška na povedani način od gosenice oproščene se potem pravilno dalje razvijajo in lepo dozore.

Spoznati ali je golob samec ali samica.

Primi goloba z obema rokama in poženi ga nekatere kratki gori in doli. Samica vzdiguje pri tem poganjanji rep na viš, samec ga pa pobeša navzdol.

Konjerejsko društvo štajersko je sklenolo, da se cesarski žrebec ne premestijo iz Ormoža k Velikej nedelji; žrebeci imajo v Ormoži dobre hleve; tudi so žrebeci nameščeni pri sv. Tomaži in toraj ni potrebno štacije v Velikej nedelji. Štaciji v Izvancih in Bolehnecih pa bodete združeni v eno in k sv. Juriju na Šavnici prestavljeni. Društvu pristopili so g. Ausserer v Sevnici, Janez Dobovišek in Fr. Mastujak pri sv. Juriji na južnej železnici.

Dopisi.

Iz Sevnice. (Toča — Potni učitelj brez slovenščine, okrajni zastop.) Letošnji maj je slabo od nas slovo vzel. Kakor po drugod je tudi tukaj blizo nas: Selce toča popolnoma po-

bila. Ne bodo nič želi ne grozdja brali. Tudi v Čanjem nje je dosti bilo, ali takrat pri nas še ni bilo toliko škode. Na sv. Ahacija dan pa je zopet pri nas strašno se vsula; polovico je na njivah in vinogradih vzela. V Trnovci, Podvrhi, Stržiši, in Velkem vrhi je pa vse pobila in veliki strašni naliv vse pokončal, da se na njivah malo pozna, kaj je bilo vsejano. Na Velikem verbi je na več krajih trte izdrlo in s koljem vred v doline zneslo, tako da vinogradi zdaj skoraj nič niso vredni. Strašna škoda je v siromaštvo potisnila kmetovalce. Tam nimajo zdaj nič. Tako žalostno je vse videti, da človek tu sem prišedši ne ostane brez solz. Pri vsem tem pa imamo tudi pri nas z nemškutarji velike situosti. Posebno kmetijske podružnice vodja nam ne privoščijo slovenskega poduka. Ko je bil lansko leto v Raihenbergu nemški govor o trani uši se je nazadnje tožilo, zakaj ni več kmetov prišlo poslušat. Takrat se jim je povedalo, da zato ne, ker se nemški podučuje, k Slovincem bi pa imeli slovenski govoriti. To jim je bilo takrat močno nose zavihnilo. Tudi jaz sem bil sam navzoč, in sem slovenski prosil, da bi smel nekaj govoriti, ali brž so mi zabranili, rekši da nisem ud. Odgovoril sem jim, da le takrat bodemo jaz in drugi posestniki pristopili v kmetijsko družbo, kedar se bo v našem maternem jeziku občevalo. Okrajni zastop je zboroval 18. jun. Tukaj je zvest narodnjak predlagal v slovenskem govoru, naj bi se, ker je zdaj naš okraj zavoljo slabih let v hudih zadregah, živinska razstava preložila na prihodnje leto; če se pa že napravi letos, naj se dovoli iz okrajne blagajnice 50 fl. za prostor in druge potrebšine za razstavo; darila (premijske) pa naj bi dala država, dežela in kmetijska družba. Večina okrajnih zastopnikov pa je dovolila 50 fl. za prostor in 150 fl. za premije, ker je mislila, da je okraj primoran po postavi denar za premije dati, kar pa ni tako, in ko bi se bila deželna postava od dne 9. januarja 1882 števil. 14 v seji prebrala, bi se ne bilo to zgodilo, ker omenjena postava zahteva, da okrajni zastop privoli denar za premiranje bikov, ne pa za premije pri okrožnih živinskih razstavah. Res boljše in pravično bi bilo, ko bi se tistih 150 fl. za premije določenih privolilo siromakom po toči unesrečenim. Obžalovati moramo, da gori omenjeni predlog ni obveljal. Razpravljalo se je v slovenskem jeziku; to pa je nemškutarske kroge tako vznemirilo, da je kri silila enemu v glavo drugemu v noge. Čudno! Mislite li, da se bo slovenščina zmiraj pred vrata postavljala? Tisti časi so minuli, ko je tujec gospodaril na naših tleh! Njih Veličanstvo presvitli naš cesar so slovenske vojake na Dunaji slovenski ogorčili, in vi nemškutarji mislite imenitnejši biti, če nam v nerazumljivem jeziku nauke deliti poskušate? Pri nas Vam je že odklenkalo za zmiraj! Na slovenskem dvorišču ne potrebujemo tujih petelinov! Slovenski kmet zdaj dobro

pozna svoje prijatelje, le teh besedo bo poslušal in po postavnem poti vse dosegel, česar mu še manjka. Postave nam zagotavljajo vse pravice, le posluževati se njih moramo. Z Bogom rojaki!

Iz Gornjega grada. (Nove orgle — toča.) V nedeljo 2. julija je bilo pri tukajšnji cerkvi sv. Magdalene blagoslovljenje novih orgelj, ktere je naredil znani orglarski umetnik g. Franc Goršič iz Ljubljane. Zvedenci v cerkveni muziki trdijo, da so v vsem prav izvrstne in vse hvale vredne; toraj se sme imenovani orglar vsem cerkvenim predstojništvom za napravo novih in popravo skvarjenih orgelj z dobro vestjo in prav živo priporočati. Kakor zadnji maj, tako je bil tudi zadnji junij za mnoge kraje nesrečen dan. Po našem okraju je lilo kakor iz vedrice in nasulo po planinah vse belo toče, ktera je žalibog tudi pokončala vso letošnjo setev kmetom po š. Mihelski in Belovodski župniji. Isti dan je na planini pod Rogacem strela ubila enemu kmetu dva 300 fl. vredna vola, in njegovemu sosedu jednega. Bi li ne bilo pravično, ko bi se ubogemu kmetu tudi pri takšnji nesreči odpisalo na davkih, ker tu itak ne more na drugi način denarja dobiti, kakor če katero živinico proda.

Iz Žavca. (Planinski pašnik za žrebete.) Društvo v povzdigo konjereje na Štajerskem pripravilo je na Velikem travniku blizu Lubnega pašnik za žrebete. Dotični pozivi in razglasi razpošiljali so se na vse občine in tudi pozamezne konjereje; vkljub temu bilo je celo podjetje ljudem vendar le malo znano; nekteri pa niso imeli pravo zaupanje v celo reč. Usojam si o tej zadevi nekoliko vrstic v pojasnilo napisati. Pašnik je kake 3 ure pota od Lubnega proti severu na Velikem travniku. Po celi planini raste po ped visoka trava; paša je toraj izvrstna. Blizu vrhunca, turn imenovan, je ograjen prostor z deteljo nasejan. Celi, ograjeni pašnik je razdeljen v dva dela in sicer v spodnji in gornji pašnik. Razven izvrstne paše najdemo na planini tudi najčistejšo študenčno vodo. Na spodnjem pašniku stoji lep, lesen hlev, prostoren za 100 žrebet. Nasproti hlevu stoji lesena bajta (Karolova bajta imenovana) za pastirje in druge obiskovalce visokoležečega pašnika. Ako pride za pašo nengodno vreme, daje se žrebetom planinskega sena, ki se je uže poprej pripravilo. Raznovrstna zdravila so se pastirjem izročila; za prvo pomoč je toraj tudi skrbjeno, ako slučajno to ali ono žrebe zbolí. Vrh tega pride začetkoma vsaki teden jedenkrat živinozdravnik na planino žrebet ogledat. Za nadzorovanje žrebet postavljeni so trije pastirji. Žrebete ostanejo skozi celo poletje na planini. Kar se pa tiče svote, ktero je treba za vse to, kar eno žrebe skozi celo poletje na planini uživa, plačati, reči se mora, da je tako neznatna, da uže sama potrežba doma vsaki mesec skoraj toliko stane. Za eno žrebe se plača za celo poletje tri goldinarje. Pa ne samo to; le po-

mislite dalje, kako se mladi kopitarji pa planini v najčistejem zraku, pri najboljši paši, pri najčvrsteji vodi in najskrbnejši potrežbi telesno razvijati zamorejo.

(Konec prihodnjič.)

Od Radgone. (Nemčurji pa Nemci.) Hvala Bogu, da imamo še vendar za nas Slovence skrbljivca in hvalevrednega narodjaka, kateri skrbi za gornjeradgonski okraj. Radi bi jemu se očitno zahvalili, pa ker ne moremo, za tega del razglasimo tukaj, da naj ga Bog še mnogo let med nami ohrani in da bi si pridobil še več takih narodnih mož. Slov. Gospodar je prinesel v štev. 23 več Krucev, pa to še niso vsi, pa ker jih še pisatelj ni omenil, jih za zdaj tudi jaz ne navajam, le toliko rečem, da so pravi Antikristi, ki bi nas radi zapeljali, zagavoljo Slovenci ne pustimo se; pazimo posebno pri volitvah, kedar bomo predstojnike volili. Pazimo že zdaj, kateri nemškutarsko radi govorijo, pišejo in hvalijo, da jih tedaj ne volimo. Kateri pa zdaj nemški uradujejo, s takimi pa le proč. Nemčurji bi najbolje storili, če bi se odselili od nas k Nemcem. Slovenci pa hočemo ostati Slovenci ter nečemo biti Nemci! Sicer pa se nemčurji sami smešijo. Saj ne znajo nemški. Par besed, katerih so, Bog vedi kde, menda pri vojakihi naložili, vedno prežvekovajo, da se jim uradniki na ves glas smejejo. Pravim Nemcem ne zamerimo toliko, saj jih ne sovražimo pa pri miru božjem nas naj pustijo.

Od sv. Martina na Pohorju. (Nesreča.) Nekaj žalostnega se je pri nas pripetilo. V petek, 30. junija po sedmi uri zjutraj se oblaki privlačijo in toča se iz njih usiplje na naša planinska polja. Pa to še ni vse. Strela je vdarila v kaplanijo, kjer se tudi šola nahaja, in zadela je tudi učitelja, gospoda Lešnika, kateri je na mostovži pred šolsko sobo bil, in dve ženski, ki ste v veži vedrile. Ena izmed žensk, udovica, je hitro potem izdihnila svojo dušo; gospod učitelj je nekaj pozneje umrl, druga ženska je pa ozdravela. Gospod učitelj, Gašpar Lešnik je bil prav vrl mož, in je vestno spolajeval tudi svoje dolžnosti kot kristijan, posebno lepo vselej o velikej noči. Bog nas varuj nagle in neprevidene smrti!

Iz Konjic. (Preklic podpisa na Miheličevi prošnji.) Jaz podpisani Franc Založnik župan v Paki v konjiškem okraju sem neko nemško pismo podpisal, katero mi je vitanski občinski pisar Braunseis predložil. Ker nemško ne umem, in ker mi je Braunseis razkladal, da se v tem pismu za enakopravnost Slovencev prosi, sem kot nepopačen Slovenec rad podpisal. Ko sem pa kasneje poizvedel, da je ovo pismo nam Slovincem škodljiva Miheličeva prošnja, v kateri se zahteva, da bi se slovenski jezik iz naših šol in sodnij izbacnil, da bi se imelo trdim Slovincem v neumljivem nam nemškem jeziku v vseh uradih uradovati, da bi imeli Slovenci kakor dosihmal tudi za naprej nemške odloke in nemške

razsodbe in dopise prejemati, kar je največja krivica nam Slovincem — prekličem javno svoj podpis na ovem Miheličevem pismu in potrdim, da sem prošnjo do visokega državnega zbora podpisal, naj bi se blagovolilo sklenoti popolno izvedenje enakopravnosti slovenskega jezika v ljudskih in srednjih šolah, na učiteljskih, v vseh uradih in pred sodnijami. To je tudi izraz prepričanja in mišljenja cele srenje, katera je vsa slovenska in slovenska ostati boče.

Franc Založnik, župan.

Od sv. Jurija na Šavnici. (Vjet ptič.) Dolgo smo z glavami stikali in se popraševali, kdo je tisti agent, kateri se je pri Miheličevi firmi „vdinjal“. Vsi ljudje vse vedo. Kolportér, kateri je tri občinske predstojnike v našej fari prestopil, da so Miheličovo prošnjo podpisali in občinske pečate sramotno skrunili — ta omilovanja vredni človek je Franc Kreft. Ta človek, ki zna sedi v okrajnem šolskem svetu in je na žalost pošteniakov za krajnega šolskega ogleda pri sv. Duhu. Toda stari Bog še živi in Krefta hočemo iz šolskega sveta izbaciti. — Berco smo mu že dali — prekopicuhov in rovarjev nečemo.

Iz Monšberga. (Proč z Miheličovo nemškutarijo.) Od vseh strani čitamo o slovenskih prošnjah za enakopravnost slov. jezika, le od naše Monšberske občine se ne čuje ničesar. V dolžnost si štejem poročati, da je tudi naš obč. predstojnik prejel Miheličovo nemško prošnjo, katero je pa vrgel tje, kamor tudi Mihelič iti mora, kedar mu sila pritisne. Priskrbela se pa je tiskana slovenska prošnja, ki so jo dve tretjini odbornikov s predstojnikom vred podpisali. Bog daj, da bi dober uspeh naredila. Toliko naj zadostuje, da ne bodo mogli več naši nasprotniki čres nas bloditi, da tudi Monšberžanci želimo vse nemško! Mi smo pošteni Slovenci, in Slovenci, enakopravni Nemcem, ki cesarju ničesar več ne plačujejo kakor mi, tudi ostati hočemo na slovenskih tleh. Da bi se nemčur tukaj šopiril kakor pav, tega ne trpimo!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Svitli cesar in cesarica bivata sedaj v Ischelnu, kder se kmalu zbere skoraj vsa najvišja rodbina. — Nadvojvoda Albreht ogleduje v Gradci vojaštvo. — Ministri Falkenhayn, Pražak in Konrad odlikovani so z redom železne krone. To kaže, da uživa grof Taaffejevo ministerstvo še zmiraj popolno zaupanje cesarjevo. To pa skeli hudo vse liberalce in nemčurje; kajti vse upanje kedaj do gospodstva priplezati, je proč. — Vojniško ministerstvo namerava število peš-polkov od 80 pomnožiti do 102; vsak regiment bode zanaprej nameščen v svojem nabornem okraju, t. j. doma, kar bode vojakom pa staršem prav. — Poljski in češki prebivalci v Šleziji prosijo popolne enakopravnosti z Nemci, vsak